

תוכן

3.....	מבוא
3.....	כלכלה וצריכה שיתופית
4.....	אתרי צריכה שיתופית-אפיון
5.....	אפליקציית eat with
5.....	רגולציה
5.....	כללי
6.....	הצדקות ומטרות הרגולציה
6.....	רגולציה בתחום המזון והמסעדות
7.....	הרגולציה בעידן כלכלת השיתוף
8.....	סיכום ומסקנות
10.....	ביבליוגרפיה

מבוא

הכלכלה החופשית וחד מסוגיה העיקריים, הכלכלה השיתופית, הולכות ותופשות מקום מרכזי יותר ויותר בשוק העולמי. מגוון המוצרים והשירותים שניתן למצוא כיום ברשת הינו אינסופי בתחומי האוכל, הלנה, נסיעות, מכירת והחלפת והשכרת מוצרים ייעודיים שונים, השוואות מחירים כוללות ומקיפות כולל מעבר ישיר לאתרי הספקים. המגוון כולל השוואות מחירים, מבצעים שונים ויכולת נגישות למידע רב כולל ביקורות של צרכנים שהשתמשו במוצרים או שירותים אלו. הצריכה השיתופית מאפשרת לצרכן ליהנות ממחירים זולים יותר ומאפשרת שימוש חוזר או יעיל יותר במוצרים למטרות מסוימות. המוכרים נהנים מהכנסה נוספת צדדית. בתי העסק או נותני השירותים מוצאים עצמם בפגיעה מתמשכת מפריחת סוג כלכלה זה עקב אי יכולתם לספק שמינות ברמה כל כך גבוהה ולהתחרות במחירים המוצעים, מכיוון שהם כבולים במגוון הוצאות תפעוליות ורגולטוריות שמעמיס על שולי הרווח שלהם. מבחינת הרגולציה נוצרה בעיה שכרגע לא נראה לה פתרון, באיזו צורה מבצעים פיקוח על שירותים הניתנים בסוג זה של צריכה. רבים הטוענים כי הרגולציה רק מכבידה ומעכבת התפתחות שוק חופשי וגמיש אולם מאידך, הרגולציה מגינה על הצרכן במקרים של הטעייה ומידע חסר, מונופולי מחירים ואיכות שרות או מוצר ירודים. העבודה תתמקד בצריכה השיתופית בנושא האוכל ובמיוחד באפליקציית אוכל מובילה בעולם (אפליקציית eat with) תוך סקירה שלה ובדיקת הבעיות המתעוררות מהבחינה הרגולטורית לשימוש באפליקציה זאת.

כלכלה וצריכה שיתופית

כלכלה חופשית (או במונחיה האחרים כלכלת שוק, שוק חופשי) הינה כינוי לשוק אשר בו הפעילויות וההחלטות הכלכליות של אנשים לגבי העברת כספים, קנייה ומכירת טובין ושירותים, מבוצעות מרצון ולא מתוך כפייה. הייצור בשוק חופשי נשלט על ידי היצע וביקוש וקיימת מגמה טבעית בשוק להגעה למצב של שיווי משקל (לדוגמא כאשר ההיצע גדול מהביקוש המחירים ירדו וההפך). הפעילות בשוק זה מבוצעת חופשי (יחסית) מהגבלות או התערבות ממשלתית בשונה משוק המתנהל לפי כלכלה אטטיסטית (מעורבות רבה של הממשלה) או כלכלה ריכוזית. אחד מהסוגים הנפוצים ביותר כיום, עם עליית האינטרנט, הרשתות החברתיות והגלובליזציה הינו הכלכלה השיתופית או כלכלת שיתוף (Sharing economy, Collaborative economy). כלכלה שיתופית הינה למעשה קבוצה של מוסדות או ארגונים הנותנים שרות כלשהו ומאפשרים גישה משותפת למוצרים ושירותים. מערכות של כלכלת שיתוף מתקיימות בעיקר ברשת האינטרנט ומאפשרות שיתוף, הפצה ושימוש חוזר במשאבים ושירותים. ההנחה הבסיסית הינה שכאשר קיים שיתוף עבור מוצרים או שירותים ערכם יעלה עבור אנשים או עסקים או קהילות מסוימות. הכלכלה השיתופית מאפשרת ניצול יעיל יותר של משאבים כלכליים (למשל ע"י מכירה של מוצרים יד שנייה לשימוש חוזר אצל מי שנזקק להם, במקום לקנות חדש) ומייצרת שווקים חדשים שאליהם פונים הצרכנים במקום אל השוק הפרטי המסורתי. ברוב המקרים קיימת גם מערכת המדרגת כמעט בזמן אמת את נותני השירות או המוכרים מבחינת אמינות, איכות, זמינות. הדירוג מבוצע ע"י מקבלי השירות או המוצר. כלכלה שיתופית הינה מערכת בה ההון הינו מבוזר אצל הצרכנים במקום הו המרוכז בחברות או תאגידים גדולים והיא נסמכת בעיקר על מערכות של שיתוף ואמון חברתי וקהילתי. הצרכנים המשתמשים במודל כלכלי זה מבצעים למעשה פעולה של צריכה שיתופית (Collaborative consumption) ע"י גישה חופשית למוצרי או שירותי מוסדות או חברות. הרעיון

המרכזי שעומד מאחורי שיתופים אלו הינו ששני הצדדים מרוויחים. הלקוח מקבל מוצר במחיר אטרקטיבי או שוכר מוצר, לשימוש נקודתי במקום לקנות אותו וחוסך כמובן בעלויות. המוכר, כאדם פרטי מרוויח מהשכרת שירות או מוצר שאין לו שימוש אחר עבורו וכחברה מגיע לקהל יעד גדול של קונים פוטנציאליים שאחרי הקנייה הראשונה יחזרו לאותה חברה אם היו שבעי רצן. לכלכלה השיתופית קיימים גם היבטים חברתיים וכלכליים המשפיעים מאד על התנהלות ומגמות הכלכלה בעולם. יוזמות של כלכלה וצריכה משותפת פוגעות בבעלי עסקים כגון בעלי מסעדות, נהגי מוניות, ענף המלונאות ועוד. בחלק מהמדינות מונעים קיום של מיזמי כלכלה שיתופית בגלל הפגיעה הזאת וגם בגלל היבטים ושיקולים חוקיים ובטיחותיים נוספים אשר קשה לשלוט ולבקר אותם בניגוד למקומות ונותני שירות סטנדרטיים. לדוגמא נהגים ללא רישוי והכשרה מתאימים להסעת נוסעים או אוכל ביתי שאינו תחת פיקוח ורגולציה כנדרש.

אתרי צריכה שיתופית-אפיון

ניתן לחלק את אתרי הצריכה השיתופית לשני סוגים: אלו המהווים פלטפורמה להשוואת מחירים והפנייה לנותני שירותים או מוצרים רלוונטיים (כמו ZAP ו wobby) ואלו המאפשרים הזמנה ישירה של המוצר דרכם כולל ההובלה עד הבית או ביצוע השירות (כמו Airbnb ו Uber). בשני הסוגים בעלי האתר או האפליקציה גובים את העמלה שלהם ישירות מנות השירות ולא מהלקוח. מספר דוגמאות מרכזיות בצריכה שיתופית: אתר Airbnb המספק שירותי השכרת חדרים, דירות, ווילות ברחבי העולם על בסיס יומי לתיירים, אתר Homexchange המאפשר החלפת בתים בי מי שנוסע לחו"ל ובעל הדירה בחו"ל (קיים בכ 150 מדינות), אתר ebay שדרכו ניתן לרכוש כמעט כל מוצר בכל תחום, אתר יד-2 הישראלי המאפשר רכישה של מגוון עצום של מוצרי יד שנייה ושירותים שונים. אתר zap השונה במקצת כי מהווה מעי פלטפורמה המאפשרת השוואת מחירים רחבה לכל מוצר לפי קטגוריות וקטגוריות משנה ומשם מועבר הצרכן ישירות לאתר החברה המספקת (הרכישה לא מבוצעת באתר zap עצמו). אתרי שיתוף מכוניות לקנייה או השכרה כגון Zipcar ו Car2go, אפליקציית Uber להזמנת הסעות על ידי נהגים פרטיים בכל רחבי העולם המאפשרת למשתמשים לחלוק את ההסעות עם אנשים נוספים ולחסוך בהוצאות, אתר Spnlster המאפשר השכרת ציוד ספורט מאנשים פרטיים ברחבי העולם לשימוש בנסיעה לחו"ל וכך חוסך את עלויות הקנייה של הציוד קיימות עוד דוגמאות רבות. בתחום האוכל, שבו תתרכז העבודה קיימים גם מספר אתרים שיתופיים ברשת להזמנת מצרכים, וארוחות במגוון גדול.

בארץ קיים לדוגמא אתר "משלוחה" המרכז הזמנות של כל סוגי הארוחות ומעביר אותן למסעדות ספציפיות לפי איזור המגורים של הרוכש. האתר מכסה עשרות רבות של מסעדות בכל רחבי הארץ ומציע למזמינים דרכו מגוון של הנחות וקופונים ומבצעים שונים. בנוסף קמו אפליקציות נוספות לאחרונה כמו Hommyfood המאפשרת לאנשים להתארח ולאכול בבתים פרטיים אצל אנשים המבשלים ברמה גבוהה או להזמין אצלם כמשלוח הביתה ארוחה שלמה, אפליקציה ישראלית דומה הינה Yummi.